

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI,
On Birinci Kalkınma Planı,
İnsan Hakları Eylem Planı ve
Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği

**“İNSAN HAKLARI, ŞİDDETLE SİVİL MÜCADELE
VE SOSYAL ARABULUCULUK BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ
SAHA AKTÖRLERİ YETİŞTİRME PROJESİ”**
(2021- 2030)

*ADALET Bakanlığı, HEGEM Vakfı, 25 Devlet Üniversitesi
ve diğer ilgili kurum-kuruluşlar işbirliği ile
“Akredite sertifika programları”*

*Üniversite Yerleşkelerinde,
Gençlik Merkezlerinde,
Spor Aktivite Alanlarında,
Öğrenci Yurtlarında,
Okulda ve Ailede,
Yerel Yönetimlerde,
Kamu, Özel İşyerlerinde,
Yaygın Eğitim Kurumlarında*

“SOSYAL ARABULUCULUK”

PROJE GELİŞTİRME/YÜRÜTME
ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI

PROJEDE YER ALAN KURUM/KURULUŞLAR

ADALET BAKANLIĞI	MERSİN ÜNİVERSİTESİ
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
BAĞIMSIZ ARABULUCULAR DERNEĞİ	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
KÜRESEL GAZETECİLER KONSEYİ	HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	SAMSUN ÜNİVERSİTESİ
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
ALANYA A. KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	FIRAT ÜNİVERSİTESİ
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	SİNOP ÜNİVERSİTESİ
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	İĞDIR ÜNİVERSİTESİ

DANIŞMA/YÜRÜTME KURULU

Bekir BOZDAĞ (Adalet Bakanı)

Hakan ÖZTATAR (Hukuk İşleri Genel Müdürü)

Hüseyin AKSOY (Aydın Valisi - Proje Yürütme Danışmanı)

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN (Vakıf Mütevelli Heyeti Başkanı)

Prof. Dr. Salih ÇEPNİ (Vakıf Bilim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Üyesi)

Prof. Dr. Osman Selçuk ALDEMİR (Adnan Menderes Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Hamdullah ÇUVALCI (Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet Saim KILAVUZ (Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. İbrahim ÖZÇOŞAR (Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet ATAÇ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet KUTLUHAN (Pamukkale Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mehmet Sabri ÇELİK (Harran Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mehmet Hakkı ALMA (İğdir Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Meryem TUNCEL (Çukurova Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mümin ŞAHİN (Tekirdağ NK Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Sadettin HÜLAGÜ (Kocaeli Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet ÇAMSARI (Mersin Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin KARAMAN (RTE Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI (Atatürk Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ekrem KALAN (Alanya AK Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mehmet KARAKOÇ (Dicle Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mahmut AYDIN (Samsun Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Arif ÖZAYDIN (Gaziantep Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Fahrettin GÖKTAŞ (Fırat Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Hasan KAYA (Hatay MK Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet KIZILAY (İnönü Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Metin AKSOY (Selçuk Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Yılmaz CAN (Giresun Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Nihat DALGIN (Sinop Üniversitesi Rektörü)

PROJE GENEL KOORDİNATÖRÜ

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN

PROJE YÖNETİM VE YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN (HEGEM Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)
Prof. Dr. Mustafa KAZAZ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektör Vekili)
Prof. Dr. Salih ÇEPNİ (Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı)
Çağdaş ÖZER (Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanı)
Doç. Dr. Rıdvan KÜÇÜKALİ (Atatürk Üniversitesi İnsan HM Müdürü)
Arb. Av. Dursun YASSIKAYA (Bağımsız Arabulucular Derneği Başkanı)
Prof. Dr. Sezai ÖZÇELİK (HEGEM Vakfı Bilim Kurulu Başkan Yardımcısı)
Doç. Dr. Eyüp KUL (RTE Üniversitesi K. Stratejik A Merkezi Müdürü)
Dr. Öner SOLAK (HEGEM Vakfı Genel Sekreteri, Proje Yürütücüsü)
Mehmet Ali DİM (Küresel Gazeteciler Konseyi Genel Başkanı)

SAHA KOORDİNATÖRLERİ

Doç. Dr. Eyüp KUL
Doç. Dr. Ömer KUL
Av. İbrahim KESKİN
Prof. Dr. Şükrü ADA
Doç. Dr. Şevki KOLUKISA
Doç. Dr. Mehmet TEYFUR
Prof. Dr. Mustafa KAZAZ
Prof. Dr. Vahap ÖZPOLAT
Doç. Dr. Gül Sultan ÖZEREN
Doç. Dr. Rıdvan KÜÇÜKALİ
Doç. Dr. Ömer BİLEN
Nurettin KONAKLI
Ahmet KÜLEKÇİ
Murat ÖZPOLAT
Mehmet CANPOLAT
Uzm. Ersel Anıl SOLAK

PROJE BİRİNCİ AŞAMA UYGULAMA İLLERİ ve PROTOKOL ÜNİVERSİTELERİ

HATAY: Mustafa Kemal Ün. **VAN:** Yüzüncü Yıl Ün. **TEKİRDAĞ:** Namık Kemal Ün.
ERZURUM: Atatürk Ün. **BURSA:** Uludağ Ün. **KONYA:** Selçuk Ün. **TRABZON:** KTÜ
RİZE: Recep Tayyip Erdoğan Ün. **GAZİANTEP:** Gaziantep Ün. **KOCAELİ:** Kocaeli Ün.
DİYARBAKIR: Dicle Ün. **MERSİN:** Mersin Ün. **SAMSUN:** Samsun Ün. **İĞDIR:** İğdir Ün.
AYDIN: Adnan Menderes Ün. **ANTALYA:** Alaaddin Keykubat Ün. **MALATYA:** İnönü Ün.
MANİSA: Celal Bayar Ün. **ELÂZİĞ:** Fırat Ün. **GİRESUN:** Giresun Ün. **ADANA:** Çukurova Ün.
ŞANLIURFA: Harran Ün. **DENİZLİ:** Pamukkale Ün. **MARDİN:** Artuklu Ün. **SİNOP:** Sinop Ün.

GİRİŞ

Bu büyük proje, HEGEM Vakfı tarafından son 5 yılda 532 akademisyen/uzman katılımıyla ülke düzeyinde gerçekleştirilen 32 bilimsel saha çalışmasına; daha öncesinde ise, yaklaşık 13 yıllık dönemde yüzlerce bilim insanının katkı verdiği 70'den fazla HEGEM ve diğer ilgili kurumların araştırma, geliştirme, uygulama proje sonuçlarına dayandırılarak hazırlanmıştır.

"İnsan Hakları Danışmanı, Şiddetle Sivil Mücadele Formatörü ve Sosyal Arabulucu" nitelikli etkin saha aktörleri yetiştirilmesini temel eylem alanı olarak alan bu çalışma aslında bir projeden ziyade, çok sayıda bilimsel araştırmanın ve yürütülmüş başarılı projelerin, toplumun acil sosyal sorunları ve ihtiyaçları doğrultusunda sistemetize edilerek, ülkede sosyal politikalara koşulması stratejisidir.

Her birey, prensip olarak doğuştan temel insan haklarına sahiptir; ancak, temel insan hakları herkes tarafından etkin olarak kullanılabilirdiğinde daha ahenkli, daha güvenli ve daha mutlu bir toplumsal hayattan ve güven verici bir sosyal devletten bahsedilebilir.

İnsan haklarının ihlalden söz edildiğinde, asıl risk faktörü olarak şiddet olgusuyla karşılaşırız. Şiddet, insanlık tarihi kadar eski bir olgu olup, bugüne kadar hiçbir toplumda tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmamıştır. Temel insan hakları olgusunun doğru anlaşılması ve hak kullanımına erişimin herkes için kolay olması, topluluklarda her kesim için yüksek güven kültürünün varlığı önemlidir.

"Şiddet; kişinin/kişilerin diğer bir kişiye, bir gruba ya da bir topluluğa karşı psikolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik, siyasi veya aynı anda birden fazla yönden kasıtlı olarak zarar vermesi veya zarar verme tehdidinde bulunması; daha farklı olarak ise, kişinin/kişilerin kendilerine, diğer canlılara, doğaya bilinçli olarak zarar verici eylemler ortaya koyması durumudur"

Bu geniş tanımından baktığımızda, şiddetin tüm bireylerin hayatında farklı biçimlerde var olduğu, olmaya devam edeceği açıkça anlaşılır. "Şiddetin yıkıcı sonuçlarının maliyeti, şiddeti doğmadan önlemenin maliyetinden çok daha yüksektir." Sadece cezalandırıcı adalet sistemleri hiçbir ülkede suçun artışını asla önleyememiştir. Bu nedenle medeni toplumların önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet uygulamalarına geçmeyi önemseydiği, şiddeti-suçu daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal ortamlarda önlemeye çalıştığı; ülkemizde de bu yönde yeni sosyal politikalara, yeni paradigma ve uygulama yapılarına ihtiyaç duyulduğu açık bir gerçektir.

Şiddet, geniş perspektiften bakıldığında bütün zamanlarda insanlığın en önemli sorunlarından birisidir; çünkü diğer çok önemli sorunların da kaynağını teşkil eder. Şiddet olgusunun tek bir bilim disipliniyle izah edilmesi ve şiddet gerçekliğinin toplumda yaşanan birkaç olay üzerinden anlaşılması mümkün değildir. Şiddeti anlama, anlatma ve şiddet bağlamındaki sorunlara önleyici, iyileştirici çözüm modelleri ortaya koymada ilgili bütün bilim disiplinlerinin, dinin ve dahası felsefenin işe karışması gerekir.

"Şiddetle Sivil Mücadele", öncelikle sahada şiddet olgusu üzerine bilgisi ve şiddeti önlemeye dair becerisi, azmi, inancı bulunan hizmet aktörlerini gerektirir. Bu bağlamda "ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI" anlatımlarının, şiddetle etkin mücadeleyi vurgulayan çok sayıda görev maddesi içerdiği bilinmektedir. Bu gerçeklikten hareketle projenin temel amacı; şiddetle sivil mücadele sürecine ülke düzeyinde çok sayıda "Sosyal Arabulucu", "İnsan Hakları Danışmanı ve Şiddetle Sivil Mücadele Formatörü" olarak anılacak gönüllü elemanlar kazandırmak, şeklinde belirlenmiştir.

HEGEM Vakfı, 25 farklı ilde 25 devlet üniversitesiyle 10'ar yıl süreli iş birliği protokolleri imzalayarak planlanan sosyal projelerin hayata geçirilmesi hususunda önemli bir hizmet gücü/yapılanması ortaya koymuştur. Bu sistematikte, öncelikle Adalet Bakanlığı öncülüğü ve sonra katılımcı diğer Bakanlık, kurum, kuruluşlar birlikteliğiyle Türkiye'de **"Şiddetle Sivil Mücadelede"** yolunda yeni ve uzun sürecek bir dönem başlatılmış olacaktır. Adalet Bakanlığı, HEGEM Vakfı ortaklığı ile yürütülen proje önce 25 pilot ilde başlatılacak, bir yıl içinde tüm iller ve yeni üniversiteler sürece dahil edilecektir.

Kamu kuruluşları, STK'lar, üniversiteler ve özel sektör "Şiddetle Sivil Mücadele" yolunda güç birliği, inanç birliği, duygu birliği içinde hareket ederek daha etkin önleyici/iyileştirici sosyal hizmet projeleri üretilebilirler. Bu proje, böyle bir iddia ile sahaya sürülmüştür.

PROJENİN AMACI VE GEREKÇESİ

"İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk" projesinin en önemli amacı; temel insan haklarına yönelik en büyük risk olan şiddeti daha ortaya çıkmadan önlemek için aile, okul ve diğer sosyal ortamlarda etkin tedbirler almak; şiddet bağlamında yaşanan veya yaşanabilecek psiko-sosyal travmalar riskine karşı, acilen koruyucu-iyileştirici-onarıcı hizmet modellerini hayata geçirerek bütün ülke düzeyinde "sosyal dokuyu güçlendirmek, şiddetle ve suçla sivil mücadele ağı" oluşturmaktır.

Dünyaya gelen her birey, insanca yaşama hakkına sahip olmalıdır. İnsanca yaşama hakkı çok geniş ve standartları ülkeden ülkeye değişen özellikler gösterir. Bu sebeptir ki, toplumlar insan haklarının nasıl yaşandığı konusunda kendi dinamiklerini ve diğer ülkelerin hayat standartlarını sürekli sorgulama ihtiyacını hissederler. Güvenlik, barınma, beslenme, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlar aynı zamanda temel insan hakları alanları olma özelliği taşırlar.

Toplumlarda insan hakları ile ilgili yasal tanımlamalarla, tanımlanan hakların tüm bireylerin yaşantılarına eşit yansımaları önemli bir sorundur. Bu sorun her ülkenin ekonomik hukuksal, sosyal ve siyasal bağlamda en çok tartıştığı stratejik konulardan birisidir. Bu bağlamda uluslararası kuruluşların, değişik ülkelerde insan haklarıyla ilgili olup bitenleri izleme ve insan hak ihlallerini dünya gündeminde tutmaya çalıştıklarına çokça tanık olunmaktadır.

İnsan hak ihlalleri küçük gruplar, topluluklar içinde cereyan edebilmekte; bazen ise devlet politika ve uygulamalarında yaşanabilmektedir. Ancak ne alanda ya da çapta olursa olsun, insan hak ihlalleri deyince öncelikle akla gelen ve en çok karşılaşılan olgu şiddettir. Şiddetin ortaya çıkmasının çok değişik nedenleri olabilir; ama, hiçbir neden bütün kişi haklarını altüst eden ve hayat hakkını tehdit altına sokan şiddetin meşru yol olabileceğini düşündüremez.

İnsan sosyal bir varlıktır; diğer insanlarla iletişim ve etkileşim halinde yaşamak zorundadır. Bu zorunluluk doğal olarak yaşamın seyri içinde bazı iletişim çatışmaları ve anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. İnsan ilişkilerinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar bireyin içine girdiği geçici sosyal gruplarda olabileceği gibi, aile ve akraba çevresi, iş çevresi içinde de cereyan edebilir. Anlaşmazlıkların insan olmanın, sosyal ilişkilerin doğasında olduğunu kabul etmek zorundayız. Böylesi peşin kabul, uyuşmazlıklara hazırlıklı olmayı, anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmeden ya da mahkemelik olmadan çözüm yollarını düşünmeyi ve bulmayı kolaylaştırır.

21. yüzyılın ilk çeyreğinde dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik, sosyal, siyasal değişimlerin sosyal zorlanmalara yol açması; dahası beklenmedik PANDEMİ sürecinin gündelik yaşama doğal bir parça imiş gibi eklenmesi, bireylerin gündelik yaşamlarındaki gerginliklerini ve geleceğe yönelik endişelerini artırmıştır. Birey-birey, birey-grup ve gruplar arası uyuşmazlıklarının böyle dönemlerde artma/şiddetlenme olasılığı beklenen bir durumdur.

Anlaşmazlıkların dostane çözüm yolları çoğu kez bulunabilir. Uyuşmazlıkların giderilmesi için seçilecek barışçıl yollar göz ardı edildiğinde çatışmanın ortaya çıkması, çatışmaların şiddete dönüşmesi her zaman olasıdır. "Çatışmanın ve şiddetin yıkıcı sonuçlarının maliyeti, şiddeti doğmadan önlemenin maliyetinden çok daha yüksektir." Sadece cezalandırıcı Adalet Sistemi hiçbir ülkenin suç artışını önleyememiştir. Bu nedenle çağdaş toplumların koruyucu hukuk ve onarıcı adalet uygulamalarına geçmeyi önemseydiği, çatışmayı-şiddeti-suçu daha ortaya çıkmadan önlemeye çalıştığı; ülkemizde de bu yönde yeni paradigma ve uygulama yapılarına ihtiyaç duyulduğu açık bir gerçektir. Bu bağlamda "On Birinci Kalkınma Planı"nın, şiddetle etkin mücadeleyi vurgulayan çok sayıda madde içerdiği bilinmektedir.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü verilerine göre; Türkiye'de 2019 yılında Cumhuriyet Başsavcılıkları soruşturma dosya sayısı 9 milyon 342 bin 676'dır. Bu dosyalarda yer alan şüpheli sayısı 13 milyon 562 bin 961 ve mağdur sayısı 10 milyon 504 bin 922'dir. Bu ise bize, ülkemizde hane başına yaklaşık olarak bir şüpheli ya da mağdur kişi düştüğünü göstermektedir. **2020 yılı 1 Ocak tarihi esas olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti adliyelerinde icra/iflas dahil toplam açık dosya sayısı 48 milyon 700 bin üzeridir.**

Türkiye suç bağlamında, İslam Ülkeleri arasında birinci ve OECD ülkeleri (36 ülke) arasında ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Türkiye'de suça karışanların;

TBMM Şiddet Araştırma Komisyon Raporuna (2007) göre **%88'i,**

Etkin Hükümlü Projesi Sonuç Raporuna (2009) göre **%84'ü,**

HEGEM Gençlik ve Şiddet Araştırma Raporuna (2018) göre **%78'i,**

"okulunu terk eden" çocuklardır.

Terör üzerine yapılan araştırma ve belirlemelere göre ise,

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde PKK'ya katılanların yaklaşık %95'i, "okulunu terk eden" çocuklar/gençlerdir.

Türkiye'de, 2007-2015 yılları arasında devam, disiplin, vs. nedenlerle okulunu terk eden öğrenci sayısı 1 milyon 929 bin 966'dır. Bu ve diğer benzer verilerden hareketle, ülkemiz için **"okul terk problemi, bir güvenlik sorunudur"** diyebiliriz.

Kadınların anne olarak gelecek nesillere kişilik kazandırmada rolleri ve etkileri çok fazladır. Oysa ülkemizde bölgeler/iller arasında bu yönde sosyal risk oluşturacak büyük farklılıklar vardır. Örneğin; Eskişehir'de okur-yazar olmayan ya da hiçbir okul bitirmeyen kadınların haneye oranı %4 iken, bu oran Şirnak'ta %84, Muş'ta %73, Hakkâri'de %70, Şanlıurfa'da %65, Van'da %63, Siirt/Ağrı'da %62, Bitlis'te %58, Diyarbakır/Mardin'de %57 ve Batman'da %56'dır.

İlgili Valiliklerin talebi üzerine, HEGEM Vakfı tarafından son beş yılda 21 ilin "çocuk ve aile odaklı sosyal risk haritaları" çıkartıldı. Bu çalışmalar yoluyla 120 bin lise öğrencisine ve Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan 12 bin hükümlü-tutuklu gence ulaşıldı; yüz yüze anket/mülakat çalışmaları yapıldı. Bütün bölgeleri kapsayan bu il risk haritaları ailenin, çocuk ve gençlerin ciddi risklerle karşı karşıya olduğunu ortaya koydu. Özellikle, en az iki ailenin birinde **"suç mağduru ya da faili birey"** bulunması, gençlerin %80'den fazlasının kendilerinden nefret ediyor olması; yine en az bu oranda olmak üzere, gençlerin diğer insanlara karşı öfke ve kızgınlık duyguları taşıyor olması, anlaşmazlıklarını çözme yolu olarak daha çok şiddeti benimsemesi endişe verici temel tehlike faktörleridir.

120 bin liseli ve 12 bin hükümlü gence ulaşılan "HEGEM: GENÇLİK VE ŞİDDET" saha çalışmasından elde edilen bazı önemli bulgular şöyledir:

Ankete katılan 120 bin lise öğrencisinden %70,5'i ve Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan 12 bin gencin %86'sı okudukları okul ortamlarında haksızlığa, adaletsizliğe uğradıklarını beyan etmiştir. Okullarda haksızlığa uğrama sıklığının (katılanların üçte ikisi, haftada ya da ayda birkaç kere) yüksek oluşu dikkat çekici bir durumdur.

ABD'de yedi eyaleti kapsayan bir araştırmada 25-34 yaşları arasında olup lise düzeyinde okulu terk eden bireylerin, lise eğitimlerini tamamlamamaktan ötürü 944 milyar dolar civarında vergi kaybına neden oldukları hesaplanmıştır. Amerikan devlet hapisanelerindeki mahkûmların %75'i liseyi erken terk etmiş kişilerden oluşmaktadır.

SOSYAL RİSK FAKTÖRÜ OLARAK SUÇ MAĞDURİYETLERİ

Araştırmalar göstermiştir ki (HEGEM Şiddet Raporu, 2018); okulunu terk eden ve suça sürüklenen çocuk ve gençlerin en bariz özelliklerinden birisi, ailesinde en az bir kere **suç mağduru** olmuş en az bir bireyin var olmasıdır. Ülkemizde bu nitelikteki ailelerle ilgili bilimsel araştırmalar, istatistiki belirlemeler çok yetersiz durumdadır. Bu bağlamda, okulu terk eden ya da ailesinde suç mağduru birey bulunan çocuklarla birebir çalışma yürüten etkin yapıların, aktif görevli hizmet aktörlerinin bulunmaması çok önemli bir sosyal risk faktörüdür.

RİSK FAKTÖRÜ OLARAK MÜZAKERE KÜLTÜRÜNÜN ZAYIFLIĞI

Toplumumuzda şiddete, çatışmaya, suça götüren en önemli risk faktörlerinden birisi, kişilerin ailede, okulda ve diğer sosyal ortamlarda sağlıklı insan ilişki ve iletişim becerileri sergilemekte zorlanmalarıdır. Bunun en temel nedeni, bireylerin yetiştikleri ve yaşamlarını sürdürdükleri sosyal grupların, müzakere ve anlaşmazlık çözümü kültürünün çok zayıf kalmasıdır.

"Gençlik ve Şiddet Araştırmaları" anketine katılan 120 bin lise öğrencisinden ancak %47 kadarının anne-babası, **anlaşmazlıklarını olumlu yollarla** çözme yolunu seçiyor; %53'ü ise negatif yolları, yani şiddete başvurmayı yeğliyor.

Ceza İnfaz Kurumları ekseninde ankete katılan 12 bin hükümlü gençten ise, anne babasının ortaya çıkan anlaşmazlıklarını olumlu yollarla çözenlerin oranı sadece %27'dir. Bunun anlamı ise, hükümlü gençlerden %77'sinin anne-babaları anlaşmazlıklarını negatif yollarla (şiddete başvurarak) çözme yolunu seçtikleridir. Bu oran ailedeki çatışma ortamı ile çocukların suça sürüklenmeleri arasındaki bağlantıyı düşündürmektedir.

Ankete katılan liseli gençlerden sadece **üçte biri** kardeşleriyle ya da arkadaşlarıyla ortaya çıkan anlaşmazlıklarını olumlu yollarla çözme yolunu seçiyor; bu oran hükümlü gençlerde ise, beşte/altıda bir oranına kadar düşmektedir. Bu araştırma verilerine göre, yeni nesillerin anne babalarına göre insan ilişkilerinde, iletişimde daha olumsuz ve yıkıcı bir tutum sergilediği söylenebilir. Oysa, bir çocuk şiddete başvurduğunda ortaya çıkan durumdan çocuğun kendisi, ailesi, mağdur olan taraf ve dahası bütün toplum zarar görmektedir.

120 bin liseli ve 12 bin hükümlü gence ulaşılan HEGEM Raporuna göre (2018);

Liseye devam eden gençlerin **%58'i**,

Ceza İnfaz Sistemindeki gençlerin **%82'si kendinden nefret ettiğini** belirtirken;

Liseye devam eden gençlerin **%80'i** ve

Ceza İnfaz Sistemindeki gençlerin **%88'i diğer insanlardan nefret ettiğini** beyan etmiştir.

Geçmişte cinsel taciz vb. en az bir travmatik olayla karşılaşma durumu:

Liseye devam eden gençlerde **%21**, Ceza İnfaz Sistemindeki gençlerde **%58**'dir.

Ailesinde son 15 yıl içinde en az bir kere suç mağduru kişi olma oranı;

Liseye devam eden gençlerde **%21** ve Ceza İnfaz Sistemindeki gençlerde **%84**'tür.

İntihar eğilimi taşıma durumu;

Liseli gençlerde **%37** ve Ceza İnfaz Sistemindeki gençlerde **%64** olarak tespit edilmiştir.

Bütün bu verilerin PANDEMİ süreci ve sonrasında yapılacak benzer çalışmalarda nasıl evrileceğini öngöremiyoruz. Ancak PANDEMİ süreciyle ilgili ilk 10 aylık verilere göre boşanmaların %47 arttığı ve kadına şiddet olaylarında bazı illerde benzer oranlarda artışlar yaşandığı tespit edilmiştir. Bütün bu süreçte çocukların nasıl etkilendiğine dair henüz paylaşılan istatistiki veriler yoktur. Ne var ki, bütün önceden yapılan bilimsel araştırmalar, kriz dönemlerinin bütün sosyal gruplar ve kişiler üzerinde derecesi ve şekli farklı olsa da travmatik etkiler yarattığına işaret etmektedir.

"SOSYAL ARABULUCULUK"

*Sosyal arabuluculuk bir meslek değil;
ancak, bir sanattır.*

Bu bölümde sosyal arabuluculuğun ne olduğu ve ne olmadığı açıkça anlatılacaktır. Ancak öncelikle altını çizmemiz gereken şudur ki, bu sosyal projede hedeflenen; gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde üniversitelerde, örgün ya da yaygın eğitim kuruluşlarında, işyerlerinde, belli mekansal yaşam alanlarında olmak üzere, kişi-kişi, kişi-grup ve grup-grup arasındaki anlaşmazlıkların o yerin özgün yapısı, ya da ilgili kurum/kuruluşun mevzuatı bağlamında sosyal arabuluculardan yararlanarak çözümü modellerini geliştirmek, uygulamaktır. Bu bağlamda, bu proje yoluyla toplumun ihtiyaçları doğrultusunda ortaya konacak modelin, kurumların kendi iç mevzuatına ve gönüllülük esasına göre şekil alması esas olacaktır.

Toplumlar, medeniyet düzeyini yükselttikçe gündelik yaşamlarını daha iyi hale getirecek ve kolaylaştıracak yollar/yöntemler geliştirmektedir. Toplumsal ve bireysel yönden hayatın olmazsa olmazlarından birisi güvenlik ihtiyacıdır. İnsanlık tarihinin her döneminde kişiler arası ilişkilerde çeşitli sorunlar yaşanmış; sorunlar anlaşmazlıklara, anlaşmazlıklar çatışmalara ve çatışmalar şiddete dönüşebilmiştir. Çatışmaların adalet sistemi içinde halledilmeye çalışılması ise genellikle bütün toplumlarda giderek yeni sorunlara/sıkıntılara yol açmış, açmaya devam etmektedir.

Uyuşmazlıkların dava konusu olmadan dostane yollarla hallini Batı Dünyası "Alternatif Uyuşmazlık Çözümü" olarak adlandırmakta, özellikle son 30 yıldır ABD, Kanada ve Avrupa Birliği Ülkeleri bu bağlamdaki uygulamaları toplumlarında yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Avrupa Birliği ilgili komisyon ve komitelerinde alınan kararlarda, 'kişiler arası uyuşmazlıkların üçüncü bir kişinin dostane müdahalesiyle çözülmesini öngören çabaların kişiler için "en elverişli sonuçları doğuracağı" vurgusu yapılmaktadır. Özellikle tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildikleri "özel haklarla ilgili alanlardaki uyuşmazlıkların" müzakere edilerek veya bir arabulucu hakemliğinde ele alınarak çözümü en faydalı yoldur.

Dostane uyuşmazlık çözüm yolları, kamusal bir merci (bir mahkeme) olmaksızın, anlaşmazlık yaşayan kişilerin gönüllü olarak hakemliğini/arabuluculuğunu kabul ettikleri kişi ya da kişilerce uzlaştırılmasından ibarettir. Avrupa Birliği komisyonları belgelerinde yer alan anlatımlara göre; "Üçüncü kişinin sıfatı ne olursa olsun (arabulucu veya uzlaştırıcı), dostane bir temel ekseninde uyuşmazlığın çözüm sürecine katılarak, sadece taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümü için ortak bir zeminin bulunmasında taraflara yardım etmekle görevlidir ve yapılacak muhtemel bir anlaşmanın koşullarını belirlemekten öte bir yetkiye sahip değildir."

Adalette dava konusu haline gelmiş uyuşmazlıklarla, toplumsal hayatın içinde cereyan eden anlaşmazlıkların dostane çözümüyle ilgili arabuluculuğu birbirinden ayırmak için, birincisine "hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk" ikincisine "**sosyal arabuluculuk**" diyoruz.

"Adaletin Etkinliği Hakkında Uzmanlar Komitesi"nce kabul edilen raporda "arabuluculuk" terimi, bir uyuşmazlığın dostane yollarla çözümü için çalışan üçüncü kişinin, her türlü (uzlaştırma da dahil olmak üzere) ve uyuşmazlığın her aşamasındaki (yargı sürecinin içinde veya dışında) faaliyetini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Böylece arabuluculuk, tarafları bağlayıcı bir karar verilmesiyle sonuçlanan resmî nitelikli dava yolu, tahkim ve her türlü dostane anlaşma biçiminden ayrılmaktadır. Bu "işlevsel" tanım sayesinde, üye ülkelerin iç hukuklarında bulunan terminolojik farklılıklar giderilmiştir.

Yalnız Kıta Avrupa'sı hukukunda değil, Angelo-Amerikan hukukunda da arabuluculuk için genel kabul görmüş belli bir tanım bulmak güçtür. Doktrinde arabuluculuk, bağlayıcı bir karar verme gücüne sahip olmayan üçüncü kişinin katıldığı her türlü uzlaşma biçimi şeklinde anlaşılmakta ve çoğu zaman "uzlaştırma" terimiyle "arabuluculuk" terimi eş anlamlı olarak kullanılmaktadır."

Alternatif uyuşmazlık çözümü Avrupa Birliği Ülkeleri tarafından çeşitli kurumlar için giderek yaygın hale getirilmektedir. Bu yönde Avrupa Konseyinin **Alternatif Uyuşmazlık Çözümü** yollarının etkin kullanımı hakkında açıklamalar içeren, "Yeşil Kitap" yayınladıklarını görüyoruz.

Sosyal arabuluculuk lehine birçok ifade, hem yeşil kitapta ve hem de Avrupa Birliği adına düzenlenen toplantı metinlerinde yer almaktadır. Bu bağlamda bazı tespitler şöyledir:

"Arbuluculuğun kullanılmasında doğru hareket tarzı, arbuluculuğun, uyuşmazlık çıkmasından sonra mümkün olan en erken safhada kullanılmasıdır. Nitekim, arbuluculuğun toplumsal bir yarar sağladığı da her zaman belirtilmekte, arbuluculuk sayesinde uyuşmazlıkların dostane bir şekilde çözülerek toplumsal barışa katkıda bulunduğu, iyi ilişkilerin korunduğu kabul edilmektedir."

"Arbuluculuğa yargılama başlamadan önce başvurulması ve bir anlaşmaya varılması hâlinde, tarafların hem zamandan hem yargılama giderlerinden tasarruf edecekleri açıktır. Farklı uyuşmazlık türlerinde arbuluculuk masraflarıyla yargılama masrafları karşılaştırıldığında, bu gerçeği kolaylıkla görmek mümkündür."

"Büyük miktarları konu alan uyuşmazlıklarda arbuluculuk, sadece uzun sürecek bir dava sürecinin yol açtığı masraflardan kurtulmak için değil; fakat aynı zamanda, tahkim masraflarından da kurtulmak için pratik bir çözüm sunacaktır. Bu tür uyuşmazlıklardan özellikle tacirler arasında doğarlarda, tahkime başvurmaktansa bir arbulucunun nezaretinde yürütülecek müzakerelere katılmak daha tercihe şayandır. Taraflar, kendi hakları üzerinde kesin ve bağlayıcı bir hüküm verilmesi ve özellikle bir hakem heyetinin masraflarını üstlenme riski yerine, müzakere sürecine girmeyi menfaatlerine daha uygun görebilirler."

"Arbulucuların (ücretli veya ücretsiz olarak) taraflar için toplumca tedarik edilmesi hâlinde, taraflar arbuluculuk için masraf yapmayacaklardır. Somut uyuşmazlığın niteliğine bağlı olarak, arbulucular genel bir uzmanlığa sahip olabilecekleri gibi, mevcut uyuşmazlık hakkında özel bir uzmanlığa sahip kişiler de olabilirler."

"Arbuluculuk sadece, bir uyuşmazlık mahkeme önüne taşınmadan önce başvuru olan bir usul değildir. Arbuluculuk süreci sonunda ulaşılabilecek sonuca (uzlaşmaya), tarafsız bir üçüncü kişinin katılımı olsun veya olmasın, tarafların doğrudan katılımını gerektiren bir uzlaşma (müzakere) usulü vasıtasıyla da ulaşılabilir. Uzlaşma (müzakere), en temel uyuşmazlık çözüm yolu olup, tarafların uyuşmazlık çözüm süreci ve uyuşmazlığın çözüm şekli üzerinde tam bir kontrole sahip olmalarını sağlar. Uzlaşma (müzakere) usulünün diğer ADR usullerine nazaran daha çok avantajı vardır. Öncelikle uzlaşma usulü, uzlaşma için masraf yapılmasına yol açmaz; ihtilafli tarafların müzakere yapmaya hazır olduklarını ve müzakereyi kabul ettiklerini gösterir."

"Kıta Avrupası" hukuk sistemine dahil olan ülkelerin çoğunda uzlaşma, "önceden çıkmış olan bir uyuşmazlığı çözmek veya uyuşmazlık çıkmasını engellemek için taraflarca yapılan bir sözleşme (sulh sözleşmesi)" olarak tanımlanır (Fransız Medenî Kanunu m. 2044). Bu çözüm yöntemi, doğrudan tarafların katılımıyla gerçekleştirildiği için taraflarca masraf yapılmasını gerektirmez.

"Uzlaşma, eğer taraflar bir uzlaşmaya varmayı başarabilir ve bu uzlaşmayı müzakere etmeyi karşılıklı menfaatlerine uygun görürlerse (çoğunlukla uygulamada bu gerçekleşmektedir), herhangi bir arbuluculuk çeşidine tercih edilir. Günlük hayatta uyuşmazlıkların çoğunun, taraflar böyle bir anlaşma yapmak amacıyla hareket etmese bile, uzlaşma yoluyla çözüldüğü söylenebilir. Bir uzlaşma süreci ya tarafların doğrudan katılımıyla ya da fiilen arbulucu olarak hareket eden bir danışmanın yardımıyla yürütülür."

"Birleşik Devletler'de, yetişen genç kuşakların gelecekte daha barışçıl bir toplum oluşturması için, ilk okul ve orta okul aşamasında küçüklere de arbuluculuk hüneleri ve diğer alternatif uyuşmazlık çözümü usulleri eğitimi verilmektedir."

"Hukuki koşullar yönünden yargı dışı arbuluculuğa havale edilebilecek uyuşmazlıklar çeşitlidir. Devletin, vatandaşların mahkemelere ulaşmalarını sağlamakla yükümlü olmasına ve bu görevin yerine getirilmesinin uluslararası hukuk düzenlemeleri ile güvence altına alınmasına karşın, yargı dışı arbuluculuk usulü devletin önceliğini ikinci plana koymakta ve özel kişilerin de bu alanda etkili olmasını sağlamaktadır. Uyuşmazlıkların arbuluculuğa havale edilmesi iki şekilde olabilir. Birinci yol, yasal düzenlemelerle bu amaç için çeşitli kuruluşlar kurulması; ikinci yol, ihtilafli tarafların kendilerinin tek tarafı olarak veya karşılıklı rıza ile arbuluculuğa başvurusudur."

“Arabuluculuğun lehine olarak çoğu zaman ileri sürülen gerekçelerden biri de, arabuluculuğun taraflar arasında müzakere yapılmasını teşvik etmesi ve coğrafi, ticarî, meslekî ya da ailevî (hısımlık ilişkisi) nedenlerle birbirleriyle devamlı ilişki içinde bulunan kişiler arasında derin ayrılıklar oluşmasını önlemesidir. Bu gerekçe, sosyal arabuluculuğa karşı ücret yönünden ileri sürülen iddiaları çürütmek için de kullanılmakta ve ileride doğabilecek uyuşmazlıkların önlemesi suretiyle arabuluculuğun masraflardan da tasarruf sağladığı belirtilmekte; kısaca sosyal arabuluculuk, sosyal barışı onararak uyuşmazlıktan sakınmak için kullanılan bir usul olmaktadır.”

“Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği Bürosunun, 11-12 Haziran 2003 tarihinde Türkiye’ye yaptığı ziyaret sonucunda açıkladığı raporda, Türk mercilerinin, mahkemelerin altında buldukları aşırı iş yükünü azaltmak için büyük çaba göstermelerinin ve bu soruna acilen çözüm bulmalarının zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Raporda, çok ağır işleyen bir yargı sisteminin, çoğu zaman yargı sisteminin hiç olmaması kadar kötü sonuçlar doğuracağına işaret edilmiştir. Benzer şekilde, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2003 yılında hazırlanan raporda da, küçük uyuşmazlıkların mahkemelere getirilmesinin sebebinin, Türkiye’de özel hukuk alanında alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının bulunmayışı olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu raporda, mevzuatımızda, özel hukuk uyuşmazlıklarının, uzlaştırma kurulları ya da benzer organlar tarafından çözülebilmesine imkân verecek usul kurallarına ilişkin değişikliklerin yapılması tavsiye edilmiştir.”

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yapılacak bir değişiklikle, emsal kanunlar da nazara alınarak, “**yargı dışı arabuluculuk ve yargısal arabuluculuk**” ayrı bir başlık altında ayrıntılı hükümlerle düzenlenmelidir. **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda, dava açılmasından önceki aşamada yargı dışı arabuluculuğun önü açılırken, dava açılmasından sonra ki aşamada da mahkeme yönetimli arabuluculuğun kullanılma imkânı getirilmelidir. Bu sayede yargının işlevselliğinin artırılmasıyla kalınmayacak, Avrupa Birliği bünyesinde Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (ADR) ve arabuluculukla ilgili olarak yapılan yasal düzenlemelere uyum da sağlanmış olacaktır.**”

Fransa, Kent Sorunları Bakanı Bartolone'nin Sosyal Arabuluculuk Sempozyumu (Paris 2000) açılış konuşmasında söyledikleri gerçekten çok anlamlıdır; "Günümüzde Fransa'daki sosyal arabulucuların sayısı bilinemeyecek kadar fazladır. Sosyal arabuluculuk günlük hayattaki somut problemlere cevaben doğmuştur. Bu problemler ülkeden ülkeye değişse de, çoğu Avrupa ülkesi için benzer anlaşmazlıklar sorun olarak yaşanmaktadır. Bazı sorunlar şehir hayatı ile ve özellikle de işsizlik, ekonomik sorunlarla boğuşan kesimler arasındaki gerilimlerin yüksek olduğu yoksul ve yoksun bölgelerle ilgilidir. Fransa ve Belçika'da yerel güvenlik sözleşmeleri ile "sosyal arabuluculuk" toplumsal gerilimlerin azaltılması ve şiddetin önlenmesi için alınan önemli çözüm önlemlerinden biridir. Günlük hayat akışı içinde daha yüksek anlayış ihtiyacı birçok alanda gerekmektedir; kamusal alanlarda, okullarda, sosyal hizmet sağlayan alanlarda, hastanelerde ... vb.

Bu toplantıyla, Avrupa ülkelerinin sosyal arabuluculuk uygulamaları ve deneyimlerinin paylaşılması ve sosyal arabuluculuk uygulamalarının şiddet/suç önleme amaçlı kullanımına dair geniş bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir."

PROJENİN YASAL DAYANAKLARI

A) T.C ANAYASASI; ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikler

B) CUMHURBAŞKANLIĞI, ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI

"Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan On Birinci Kalkınma Planı", uzun vadeli bir perspektifle ülkemizin kalkınma vizyonunu ortaya koyarak, milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini karşılamak, ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak için temel yol haritası olacaktır."

On Birinci Kalkınma Planı muhtevastındaki bazı önemli ilke ve esaslar:

555.1. Hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği ve niteliği arttırılacak,

621.1. Okullarda, yükseköğrenim öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde sağlık, sosyal medya ve **hukuk okur-yazarlığı** konularında farkındalık artırıcı faaliyetler ile beceri güçlendirecek programlar yürütülecektir.

762. ... alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaştırılacaktır.

763. Kamunun taraf olduğu uyuşmazlıkların çözümünde sulh müessesesinin yaygınlaştırılması için düzenlemeler yapılacaktır.

776.4. Karar alma ve mevzuat hazırlama süreçlerinde STK'ların katılımını ve etkinliğini arttıracak çalışmalar yürütülecektir.

779.1. STK'ların görünürlüğü, başarılı faaliyetleri kamuoyuyla paylaşılacaktır.

779.4. Üniversite öğrencilerinin gönüllülük ve STK faaliyetlerine katılımı ile STK'larda staj imkanlarının kolaylaştırılması teşvik edilecektir.

779.5. Üniversitelerde sivil toplum merkezlerinin yaygınlaştırılması ve sivil toplum sertifika ve yüksek lisans programları açılması çalışmaları yapılacaktır.

802. Yerel yönetim hizmet sunumunda kentlerin nitelikleri ve dinamikleri dikkate alınarak "kent esenliği ve güvenliği" güçlendirilecektir.

Bu projenin dayanağı olan diğer ilgili maddeler:

745. ... Plan döneminde aktif vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi, karar alma süreçlerine STK'ların etkin katılımının sağlanması, sivil toplum-kamu-özel sektör iş birliğinin artırılması ve sosyal diyalog ortamının geliştirilmesi, STK'ların kurumsal, beşerî ve finansal kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

736. "YENİ BİR İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI" hazırlanarak, etkin bir şekilde uygulanacaktır.

C) İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI

HEDEF 3.5 **Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaşacak, etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.**

Faaliyet 4. 2. d: İnsan Haklarının gelişmesini amaç edinen ve bu doğrultuda çalışan birey ve sivil toplum kuruluşlarıyla periyodik görüşmeler yapılacak ve bunların çalışmalarında her türlü kolaylık sağlanacaktır. (İçişleri Bakanlığı; sürekli.)

Faaliyet 8. 5. a: Uluslararası koruma ve geçici koruma kapsamındaki yabancılar ile insan ticareti mağdurlarının sağlık, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçlarına yönelik stratejiler geliştirilecek; toplumsal uyumlarını kolaylaştırmak için sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yürütülecektir.

Faaliyet 8. 8. b: Uyuşturucu suçlarından mahkûm olanlara yönelik rehabilitasyon çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmak suretiyle yürütülecektir. (Adalet Bakanlığı; sürekli.)

Faaliyet 8. 9. d: Hasta karşılama ve yönlendirme hizmetlerinde çalışan görevlilere yönelik halkla ilişkiler eğitim desteği arttırılacaktır.

Faaliyet 9. 1. b: **Mülki idare amirleri ile üst kademe kamu yöneticilerinin insan hakları duyarlılığını arttırmaya yönelik faaliyetler yapılacaktır.** (Adalet Bakanlığı; sürekli)

Faaliyet 9. 1. g: **Ceza İnfaz Kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüğü personeline Avrupa Konseyi ile Birleşmiş Milletler 'in tavsiyelerini de içerecek şekilde "insan hakları" konusunda düzenli eğitim verilecektir.** (Adalet Bakanlığı; sürekli.)

Faaliyet 9. 3. e: **Kamuoyunda insan haklarına ilişkin algı, ihtiyaç ve talep ile uygulamanın etkilerini ölçmek amacıyla alan araştırmaları yapılacaktır.** (Adalet Bakanlığı; sürekli.)

Faaliyet 9. 4. e: **Üniversitelerde insan hakları anabilim dalı ile insan hakları araştırma-uygulama merkezleri yaygınlaştırılacaktır.**

Faaliyet 9. 4. g: **Adalet Bakanlığı tarafından "İnsan Hakları Eğitimi" konulu sertifika programları düzenlenecek, insan haklarına yönelik proje ve çalışmalarda bu sertifika sahiplerinin uzmanlıklarından yararlanılacaktır.** (Adalet Bakanlığı; sürekli.)

D) CUMHURBAŞKANLIĞI 2021/9 GENELGESİ

GENELGE

Cumhurbaşkanlığından:

Konu: İnsan Hakları Eylem Planı (2021-2023)

GENELGE

2021/9

"*Özgür Birey, Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye*" vizyonu doğrultusunda insan hakları standartlarını yükseltmek amacıyla hazırlanan İnsan Hakları Eylem Planı, 2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.

Eylem Planı, On Birinci Kalkınma Planı ile Yargı Reformu Strateji Belgesi temelindeki reform iradesinin bir devamı olarak tüm bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerini kapsamaktadır. Eylem Planı'nda detaylı bir mevzuat taramasıyla, hak ve özgürlükler alanını genişletici değişikliklerin yanında, kamu hizmetlerinin erişilebilir, hesap verilebilir, eşit, şeffaf ve adil bir şekilde sunulmasına ilişkin standartların yükseltilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca uygulamadaki sorunların çözümüne yönelik üst düzey bir farkındalık ve daha güçlü bir insan hakları koruma sisteminin oluşturulması öngörülmektedir. İnsan hak ve özgürlüklerine ilişkin standartların yükseltilmesiyle, demokrasimizin vatandaş memnuniyetine odaklı şekilde güçlenme süreci yeni bir ivme kazanacaktır.

Uygulama süreci iki yıl olarak öngörülen Eylem Planı'nda amaç, hedef ve faaliyetler somut biçimde kaleme alınmış; öngörülen her bir faaliyet için, "kısa" (1 ve 3 ay), "orta" (6 ay ve 1 yıl) ve "uzun" (2 yıl) süreli vadeler belirlenmiştir. Bu süreler azami niteliktedir. Bazı faaliyetler yönünden ise niteliği gereği "sürekli" bir takvim öngörülmüştür.

Eylem Planı'nda her bir faaliyetin öngörülen süre içinde gerçekleştirilmesi, ilgili faaliyetten sorumlu bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının uhdesine verilmiştir. Sorumlu bakanlık veya kurum ya da kuruluşlar, ilgili faaliyetler kapsamında işbirliği yapacakları bakanlık, kurum ve kuruluşları belirleyecektir. İşbirliği yapılacak kurumların belirlenmesinde oluşabilecek muhtemel tereddütler Cumhurbaşkanlığınca giderilecektir.

Eylem Planı'nın etkin bir şekilde uygulanması ve şeffaf bir anlayışla izlenmesi amacıyla bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarını takip ve koordine etmek üzere "İnsan Hakları Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Kurulu" oluşturulmuştur. Kurul; Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında, Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Adalet Bakanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Dışişleri Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, İçişleri Bakanı, Hukuk Politikaları Kurulu Başkanvekili'nden oluşur. Cumhurbaşkanı'nın yokluğunda Kurula Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlık eder.

Kurul altı ayda bir toplanır, çalışma usul ve esasları Kurul tarafından belirlenir. İhtiyaç duyulması hâlinde, görüşlerinden yararlanılmak üzere ilgili kurumların temsilcileri Kurul toplantılarına davet edilebilir. Kurulun sekretarya hizmetleri Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Eylem Planı'nda öngörülen faaliyetlerden sorumlu kurum ve kuruluşlar, uygulamaya ilişkin raporlarını dört aylık dönemlerde Adalet Bakanlığı'na gönderecektir. Adalet Bakanlığı, Eylem Planı'nın "Yıllık Uygulama Raporu"nu hazırlayacak ve bu raporu İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun onayına sunacaktır. Rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Kamu Denetçiliği Kurumu'na da iletilecek, bu kurumlar rapora ilişkin değerlendirme sonuçlarını Cumhurbaşkanlığı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunacaktır. Yıllık Uygulama Raporu, Cumhurbaşkanlığı tarafından kamuoyuna açıklanacaktır.

İnsan Hakları Eylem Planı Uygulama Takvimi, Adalet Bakanlığı'nın resmi internet adresinde yayımlanacaktır.

İnsan Hakları Eylem Planı'nın uygulanması sürecinde tüm bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının, görev ve sorumluluklarını Uygulama Takvimi çerçevesinde ve hassasiyetle yerine getirmesi hususunda gereğini rica ederim.

29 Nisan 2021

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

**PROJENİN BİLİMSEL GEREKÇESİNİ OLUŞTURAN
SAHA ÇALIŞMALARINI (HEGEM Vakfı: 2015-2021)**

- 01. Tunceli İli, Sosyal Analiz Araştırması**
(2016 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 02. Bingöl İli Sosyal Analiz Araştırması**
(2016 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 03. Diyarbakır, Sosyal Analiz ve Göç Araştırması**
(2016 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 04. Türkiye'nin Suç ve Sosyal Risk Haritası-**
(2016 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 05. Türkiye'nin Çocuk Odaklı Sosyal Risk haritası**
(2016 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 06. Madde Bağımlılığı, İyileştirme Projesi**
(2016 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 07. Tunceli "Okullarda Akran Arabuluculuğu"**
(2016 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 08. Elazığ İli Sosyal Analiz Araştırması**
(2017 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 09. Malatya İli Sosyal Analiz Araştırması**
(2017 yılı - 16 kişilik bilim ekibi)
- 10. Şanlıurfa, Meta-Analiz Araştırması**
(2017 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 11. Diyarbakır, Meta-Analiz Araştırması**
(2017 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 12. Türkiye'nin Çocuk Mağduriyeti Haritası**
(2017 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 13. Küresel Şiddet Siyaseti ve Terör**
(2017 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 14. Sivas İli, Sosyal Analiz Araştırması**
(2018 yılı - 10 kişilik bilim ekibi)
- 15. Gençlik ve Şiddet (Türkiye Araştırması)**
(2018 yılı - 38 kişilik bilim ekibi)
- 16. Ağrı-Doğubayazıt Sosyal Analiz Araştırması**
(2019 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 17. Ardahan-Posof Sosyal Analiz Araştırması**
(2019 yılı - 22 kişilik bilim ekibi)
- 18. Samsun İli, Sosyal Risk Araştırması**
(2019 yılı - 16 kişilik bilim ekibi)
- 19. Adana İli, Sosyal Risk Araştırması**
(2019 yılı - 13 kişilik bilim ekibi)
- 20. Mersin İli, Sosyal Risk Araştırması**
(2019 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 21. Doğu Marmara, Meta-Analiz Araştırması**
(2019 yılı - 11 kişilik bilim ekibi)
- 22. Şiddet ve Sosyal Travmalar**
(2019 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 23. Terör ve Uyuşturucu Madde Şiddeti**
(2019 yılı - 24 kişilik bilim ekibi)
- 24. Zorunlu Göçler ve Sosyal Travmalar**
(2019 yılı - 18 kişilik bilim ekibi)
- 25. Suç Mağdurları ve Sosyal Travmalar**
(2019 yılı - 28 kişilik bilim ekibi)
- 26. Şiddet Olgusuna Çok Disiplinli Yaklaşımları**
(2019 yılı - 30 kişilik bilim ekibi)
- 27. Sanal Alem ve Medya Şiddeti**
(2019 yılı - 25 kişilik bilim ekibi)
- 28. Aile Eksenli Şiddetten Sosyal Travmalara**
(2019 yılı - 25 kişilik bilim ekibi)
- 29. Şiddet ve Sosyal Zorlanmalar**
(2019 yılı - 13 kişilik bilim ekibi)
- 30. İnsan Hak İhlalleri ve Sosyal Travmalar**
(2019 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)
- 31. Çukurova Göç Araştırması**
(2019 yılı - 12 kişilik bilim ekibi)
- 32. Malatya İli, Okul Arabuluculuğu**
(2019 yılı - 5 kişilik bilim ekibi)
- 33. Kocaeli Sosyal Risk Haritası Araştırması**
(2020 yılı - 19 kişilik bilim ekibi)
- 34. Tokat İli Sosyal Risk Haritası**
(2021 yılı - 14 kişilik bilim ekibi)

Şiddetle Mücadele Vakfı, 2015-2021 yılları arasında, şiddet ve şiddete eksenindeki konu ve sorunlarla ilgili 34 saha araştırmasıyla 34 bilimsel eser ortaya çıkarmış ve bu çalışmalarda 537 akademisyen görev almıştır.

**“İNSAN HAKLARI VE ŞİDDETLE SİYİL MÜCADELE BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ
SAHA AKTÖRLERİ YETİŞTİRME PROJESİ**

“ÜNİVERSİTELERDE SOSYAL ARABULUCULUK” SERTİFİKA PROGRAMLARI

AKADEMİSYENLER İÇİN “SOSYAL ARABULUCULUK”

	DERSLER
1	BATI ÜLKELERİNDE SOSYAL ARABULUCULUK (12 ders saati)
2	KURAMDAN UYGULAMAYA SOSYAL ARABULUCULUK (12 ders saati)
3	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (12 ders saati)
4	ÇATIŞMA VE UYUŞMAZLIK ANALİZİ (12 ders saati)
5	TEMEL ARABULUCULUK EĞİTİMİ (12 ders saati)

İDARİ PERSONEL İÇİN “SOSYAL ARABULUCULUK”

	DERSLER
1	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (12 ders saati)
2	KURAMDAN UYGULAMAYA SOSYAL ARABULUCULUK (12 ders saati)
3	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (12 ders saati)
4	ÇATIŞMA VE UYUŞMAZLIK ANALİZİ (12 ders saati)
5	TEMEL ARABULUCULUK EĞİTİMİ (12 ders saati)

ÖĞRENCİLER İÇİN “SOSYAL ARABULUCULUK”

	DERSLER
1	İNSAN HAKLARI VE HUKUK OKUR-YAZARLIĞI (12 ders saati)
2	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (12 ders saati)
3	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (12 ders saati)
4	ÇATIŞMA VE UYUŞMAZLIK ANALİZİ (12 ders saati)
5	TEMEL ARABULUCULUK EĞİTİMİ (12 ders saati)

“ŞİDDETLE SİYİL MÜCADELE FORMATÖRLÜĞÜ” SERTİFİKA PROGRAMI

	DERSLER
1	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (12 ders saati)
2	TÜRKİYE’DE ÇOCUK ODAKLI SOSYAL RİSKLER (12 ders saati)
3	21. YÜZYILDA GENÇLİK – AİLE – TOPLUM (12 ders saati)
4	ŞİDDET VE SUÇ SOSYOLOJİSİ (12 ders saati)
5	ŞİDDETLE MÜCADELEDE DİNİ-AHLAKİ DEĞERLER (12 ders saati)

“I. ETAP” SERTİFİKA PROGRAMLARI

A) Kayıt dönemi: **11 Şubat-11 Nisan 2022**

B) Ders yükleme: **Nisan 2022**

C) Kitap gönderme: **Nisan 2022**

D) Online sınav: **25 Haziran 2022**

SERTİFİKA PROGRAMLARI HAKKINDA BİLGİ

Proje, ilk etapta coğrafi bölge dağılımına göre seçilen **25 pilot ilde** başlatılacak; faaliyetleri sahada daha etkin kılmak için bu illerde bulunan ve proje temelli iş birliği protokolleri imzalanan üniversite ve diğer paydaşların imkanlarından özellikle yararlanılacaktır. **“ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI”** ve bağlı olarak yürürlüğe konan **“İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI”** amaç/hedeflerine göre planlanan proje eğitim faaliyetlerinden ilgili kurum/kuruluş çalışanlarının yararlanması imkânı sağlanacaktır.

Projede iki tür temel sertifika programı gerçekleştirilecektir.

“İNSAN HAKLARI VE SOSYAL ARABULUCULUK EĞİTİMİ” SERTİFİKA PROGRAMI

“İNSAN HAKLARI VE ŞİDDETLE SİVİL MÜCADELE FORMATÖRLÜĞÜ” SERTİFİKA PROGRAMI

“İnsan Hakları ve Sosyal Arabuluculuk Eğitimi Sertifika Programı” pilot illerde öncelikle “Üniversitelerde Sosyal Arabuluculuk” modeliyle akademisyenlere yönelik başlatılacak; sonra, benzer programlar eş zamanlı olarak idari personel ve öğrenciler için de yürürlüğe konacaktır. **Bu programlardan olarak proje yönetimi takdirine göre diğer kurum ve kuruluş çalışanları da eş zamanlı yararlanabilecektir. Üniversitelerde Sosyal Arabuluculuk Koordinatörlükleri** oluşturulacak; akademisyenler, idari personel ve öğrenciler bu yapı içinde birlikte yer alacaktır. Uygulanacak model barış kültürünü güçlendirecek, anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmeden dostane çözümünü mümkün kılacaktır.

PROGRAMLARIN TÜM İLLERDE VE FARKLI KURUMLARDA UYGULANMASI

“Sertifika programları öncelikli olarak pilot illerde başlatılacak ve tüm illere, kurum ve kuruluşlara yaygınlaştırılacaktır. Başlangıç, üniversitelerle olacak; ihtiyaç ve taleplere göre diğer bakanlıklardan, kurumlardan yöneticiler ya da ilgili diğer elemanlar sertifika programlarına katılabileceklerdir.

Üniversitelerde Sosyal Arabuluculuk” sertifika programı üç ayrı kategoride olacaktır:

- Üniversite öğretim elemanları için,
- Üniversitede görevli idari personel için,
- Üniversite yönetimlerinin belirleyeceği öğrenci kategorileri için.

Proje sertifika programlarına belirlenecek esaslara göre;

- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarından,
- Adalet Bakanlığı tüm kurum-kuruluş ve birimlerinden,
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, tüm kurum-kuruluş-birimlerinden (YURT-KUR, gençlik merkezleri, spor eğitimi ve antrenörlük birimleri vd.),
- Aile Bakanlığı bağlı kuruluşlarından,
- İçişleri Bakanlığı bağlı kuruluş/birimlerinden,
- Sağlık Bakanlığı bağlı kuruluşlarında,
- Yerel yönetimlerden, kamu ve özel sektör işyerlerinden ve
- Proje yönetim kurulunun uygun göreceği diğer yerlerden katılım hakkı tanınacaktır.

Ayrıca;

-Herhangi bir kurumda çalışmayan Psikoloji, Sosyoloji, Sosyal Hizmet, Siyaset, Felsefe, İlahiyat, İktisat, İşletme, Çalışma Ekonomisi, Maliye, Medya ve İletişim, Halkla İlişkiler, Türk Dili ve Edebiyatı, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Spor, Sanat, Gazete, Radyo-TV, Sağlık, Tıp, Hukuk, Psikiyatri, Çocuk Gelişimi ve tüm öğretmenlik bölümü mezunları (ve benzer 4 yıllık tüm fakülte mezunları) ve **emekliler 1. etap (2022dönemi) sertifika programlarına kamu görevlisi statüsünde** başvurabilirler.

-Lisans üstü mezuniyet belgesi ve aile danışmanlığı belgesi olanlar da, **1. ETAP sertifika programlarına** bir kuruma bağlı olmaksızın **kamu görevlisi statüsünde** (sadece kitap-kargo ücretiyle) başvurabilirler.

SEMİNERLER/UYGULAMALAR

Teorik dersler uzaktan eğitim yoluyla ve canlı izleme zorunluluğu olmadan gerçekleştirilecek; uygulama çalışmaları yüz yüze olacaktır. Uygulama/seminer ve akreditasyon işlemleri Vakıf Bilim Kurulunca çıkartılacak yönergelerle göre gerçekleştirilecektir. Uygulama/seminer aşamasında alan deneyimine sahip akademisyen ve arabulucu avukatlardan yararlanılacaktır.

SÜRE VE İŞLEYİŞ ESASLARI

Projenin en az 10 yıl sürmesi, sertifika programlarının periyodik olarak tekrarlanması planlanmıştır; proje ile şiddetle sivil mücadele alanında on binlerce saha aktörü yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Teorik dersler, uzaktan eğitim yöntemleriyle gerçekleştirilecek; yetişkinlere yönelik olduğu ve "lisans sonrası eğitim" niteliği taşıdığı için canlı katılım zorunluluğu olmayacaktır. Programlar için hazırlanan ders kitapları sertifika sınavları için yeterince kolaylaştırıcı özellikte hazırlanmıştır. Proje sürecinde ülke düzeyinde faaliyetlerde dört binden fazla akademisyen ve arabulucu avukat görev alacaktır.

"Adalet Bakanlığı HEGEM Vakfı İş Birliği Protokolü 5.f maddesi" hükmü gereği, kamu çalışanlarına ve öğrencilere (şahsen edinilecek kitap eğitim materyalleri hariç) sertifika eğitimleri ÜCRETSİZ olacaktır. KATILIMCILARIN şahsen sahip olacakları uygulama materyalleri (ders kitapları, broşür ...) ve kargo giderleri için yapacakları ÖDEMELER ise 2022 yılı için 5 yüz TL'yi geçmeyecektir.

BELGELENDİRME

Programlara katılıp, sınava girmeyenlere "katılım belgesi"; programlara katılıp ilgili sınavları başarı ile bitirenlere "başarı belgesi/sertifika" verilecektir.

"İnsan Hakları ve Sosyal Arabuluculuk Eğitimi" sertifika programının teorik kısmına ait sınavlarda başarılı olanlara "**Sosyal Arabuluculuk Sertifikası**"; devamı uygulama/seminer aşamasını başarı ile tamamlayanlara "**Akredite Sosyal Arabulucu Sertifikası**" / verilecektir.

Şiddetle Sivil Mücadele Formatörlüğü Sertifika Eğitimi programını başarı ile bitirenlere, "**Şiddetle Sivil Mücadele Förmatörü**" sertifikası verilecektir.

İki programı bitirenlere veya "Aile Danışmanlığı Sertifikası" sahibi olup da bu iki programdan birisini bitirenlere "İnsan Hakları Danışmanı" sertifikası verilecektir.

Sertifika başarı tescil belgeleri Vakıf, Üniversite ve bazı sertifikalar için ilgili Bakanlık onaylı olacak; başarı belgeli kişiler, ilgili prosedürlerin yerine gelmesine bağlı olarak akredite edileceklerdir.

PROJENİN ANA ÇIKTILARI

A- BİREYSEL KAZANIMLAR

- Proje ekseninde (Adalet Bakanlığı HEGEM Vakfı işbirliği protokolü 5/C Maddesi bağlamında) geliştirilecek "Sertifika Akreditasyon Sistemi" normlarına göre kayıtlı sosyal arabulucu olma hakkı kazanma; proje paydaşı kurum, kuruluşlar başta olmak üzere toplumsal ihtiyaçlar ekseninde "Sosyal Arabulucu" olarak iş görme,
- Arabuluculuk uygulamaları yönünden, Türkiye tarafı bulunduğu Avrupa Konseyi normlarını hayata geçirdikçe elde edilen "sosyal arabuluculuk" yeterlilik sertifikasıyla katılımcıların ek statü sahibi olması ve buna bağlı olarak ek iş yapma hakkı elde etmesi,
- İnsan Hakları Eylem Planı tanımlamasına uygun olarak (şiddetle mücadele, aile ve çocuk, çatışma çözümü/arbuluculuk, uyuşturucuyla mücadele... vb.) Bakanlıklar, bağlı kuruluşlar, yerel yönetimler vd. kuruluşlarca hazırlanacak projelerde sahip olunan sertifikalar bağlamında yer alma,
- Kişisel gelişim ve mesleki güçlenme bağlamında kazanımlar elde etme.

B- TOPLUMSAL YARAR

- Tüm illerde, çok sayıda "SOSYAL ARABULUCU" eğitilmiş saha aktörleri bulunacak,
- Kurumlarda, çatışma ve bağlı olarak ortaya çıkan **İDARİ SORUŞTURMA** yükleri azalacak,
- Bütün toplum kesimlerinde "İnsan Hakları Bilinci" çok daha fazla güçlendirilmiş olacak,
- Şiddet ve suçla mücadelede ihtiyaçlara uygun yeni sosyal hizmet yapıları ortaya çıkacak,
- Saha aktörlerinin katkısıyla tüm kurumlar bazında, önleyici rehberlik, koruyucu hukuk, onarıcı adalet hizmet yapılarının iş görme gücü artırılabilir,
- Yeni işe alımlarda, ücretli/sözleşmeli görevlendirmelerde "İnsan Hakları ve Sosyal Arabuluculuk" alanında belgesi bulunan elemanlara öncelik verilmesi fikri güç kazanacak,
- Sosyal arabuluculuk yoluyla, "Güvenli Yaşam" kültürü yaygınlaştırılarak uyuşmazlık ve çatışmalar azaltılarak sosyal doku, birlikte yaşama kültürü güçlendirilmiş olacaktır.
- Proje faaliyetleri sayesinde, "ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI" ve "İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI" ile ilgili tanımlanmış hedeflere daha hızlı ve etkin düzeyde ulaşılabilecek; bu ulaşım ile, ülke sathında "İNSAN HAKLARI VE ŞİDDETLE SİVİL MÜCADELE BİLİNCİ" güçlendirilmiş olacaktır.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-60374460-045.02.70/32289
Konu : Sosyal Arabuluculuk Programı

10.11.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan 11. Kalkınma Planı kapsamında temel amaç olarak belirlenen 2.3" Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları amaçlanmış ve ailenin güçlendirilmesine yönelik politikalar ise toplumsal bütünleşme ve sosyal riskleri azaltmaya dönük en önemli kamu politikalarından biri olarak görülmüştür.

Bu çerçevede; Bakanlığımızın hedefleri içinde yer alan toplumsal uzlaşmayı tesis etmek amacıyla; hukuk uyumsuzlukları dışında kalan akrabalık, komşuluk, aile, işyeri, okul, üniversite gibi alanlarda sosyal ilişkilerden kaynaklı ortaya çıkan uyumsuzlukların çözümüne destek olarak HEGEM Vakfı ve bu vakıfla protokol imzalamış halihazırda 27 devlet üniversitesi ile işbirliği içinde "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Bilincini Geliştirici Saha Aktörleri Yetiştirme Projesi" geliştirilmiştir.

Hazırlıkları devam eden söz konusu projenin başlangıçta 27 pilot ilde uygulanması ve tedricen hem iller hem de kurumlar bazında yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Ülkemizde insan hakları ve şiddetle mücadele bilincinin etkin bir şekilde yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak olan projenin açılış/tanıtım toplantısı ve etkinliklerinin 18 Kasım 2021 tarihinde Ankara'da yapılması planlanmıştır. Yeri, saati ve programı ekli dosyada belirtilen çalışmaya; Bakanlığımızdan konuyla ilgili genel müdür veya daire başkanı düzeyinde temsilcilerin katılımının sağlanması; katılacak olan kişinin görev ve iletişim bilgilerinin (telefon, e-posta) en geç 12 Kasım 2021 tarihine kadar elektronik ortamda ab174319@adalet.gov.tr adresine gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Hakan ÖZTATAR
Hâkim
Bakan a,
Hukuk İşleri Genel Müdürü.

Dağıtım:

- Gençlik ve Spor Bakanlığı
 - Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü
 - Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
 - Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü
- Millî Eğitim Bakanlığı
 - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
 - Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
 - Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
 - Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

-İçişleri Bakanlığı

- İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı
- Eğitim Daire Başkanlığı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
 - Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
 - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Sağlık Bakanlığı
 - Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
 - İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
 - Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
 - Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
 - Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğü
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
 - Karadeniz Teknik Üniversitesi
 - Manisa Celal Bayar Üniversitesi
 - Adana Çukurova Üniversitesi
 - Adnan Menderes Üniversitesi
 - Uludağ Üniversitesi
 - Çankırı Karatekin Üniversitesi
 - Pamukkale Üniversitesi
 - Dicle Üniversitesi
 - İğdır Üniversitesi
 - Atatürk Üniversitesi
 - Fırat Üniversitesi
 - Gaziantep Üniversitesi
 - Giresun Üniversitesi
 - Hatay Üniversitesi
 - Kayseri Üniversitesi
 - Kocaeli Üniversitesi
 - Konya Üniversitesi
 - Mardin Üniversitesi
 - Şanlıurfa Üniversitesi
 - Malatya Üniversitesi
 - Mersin Üniversitesi
 - Tekirdağ Üniversitesi
 - Trabzon Üniversitesi
 - Rize Üniversitesi
 - Samsun Üniversitesi
 - Sinop Üniversitesi
 - Van Üniversitesi
 - İstanbul Üniversitesi
 - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
 - İstanbul Medeniyet Üniversitesi
 - Türk-Alman Üniversitesi
 - Tarsus Üniversitesi

Bu belge, güvenli elektronik posta ile iletilemiştir.

Belge Doğrulma Adresi : <https://www.mli.uyap.gov.tr>

T.C. Adliye Bakanlığı 06659 Kızıltepe-Çankaya / ANKARA
Telefon No : (0 312) 414 82 76 Faks No : (0 312) 219 44 47
e-Posta : adliye@adliye.gov.tr İnternet Adresi : www.mli.adliye.gov.tr
Kep Adresi : adliye@adliye.gov.tr

Bilgi için : Arzoluca@adliye.gov.tr

Telefon No : (0 312) 414 82 76

ADALET BAKANLIĞI
(HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ)

İLE

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI
ARASINDA İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ

AMAÇ VE KONU

MADDE 1- Bu protokolün amacı; Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (protokol metninde "Bakanlık" olarak anılacak) ile, Şiddetle Mücadele Vakfı ("HEGEM Vakfı" olarak anılacak) arasında, bu kuruluşların başta "kampüs arabuluculuk çalışmaları" olmak üzere belirlenmiş görev tanımları ekseninde iş birliği geliştirmenin ve ulusal/uluslararası alanda ortak projeler yürütmenin dayanağı olacak belgeyi oluşturmaktır.

MADDE 2- Bu protokolün ana konusu; Bakanlık ve HEGEM Vakfı'nın ortaklaşa gerçekleştirecekleri sosyal projeler ve bağlı olarak düzenleyecekleri "İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Kampüs Arabuluculuk Eğitimi" sertifika programları yoluyla toplumda arabuluculuk konusundaki farkındalığın artırılması ile birlikte yaşama kültürünün güçlenmesine katkı vermektir.

DAYANAK

MADDE 3- Bu Protokol; Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Şiddetle Mücadele Vakfı Resmî Senedi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

KAPSAM

MADDE 4- Bakanlık ile HEGEM Vakfı arasındaki işbirliği protokolünün kapsamı şöyledir:

a) Bakanlık ile HEGEM Vakfı'nın, belirlenmiş resmi amaçları ve örtüşen faaliyet konuları bağlamında ortaklaşa bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel projeleri ortaya koymak; "önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve sağlıklı yaşlanma" konularında etkin hizmet modelleri geliştirmek, uygulamak.

b) T.C. Anayasası, Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve daha sonra çıkartılacak ilgili mevzuatlarda belirtilecek amaç ve ilkeler doğrultusunda, çalışmalar yapmak.

c) Toplum genelinde, "İnsan hakları ve şiddetle sivil mücadele bilincini güçlendirici saha aktörleri" yetiştirilmesine yönelik olarak, "Kampüs Arabuluculuk Eğitimi" verilmesine yönelik hizmet yapıları oluşturmak; bu bağlamda ulusal/uluslararası sertifika programları düzenlemek.

YÜKÜMLÜLÜK

MADDE 5- Protokole ilişkin tarafların yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

A- Bakanlığın Yükümlülükleri

a) HEGEM Vakfı ve katılımcı üniversiteler işbirliğinde geliştirilen projelerin yürütülmesi ve tanıtımı (ilgili Bakanlık/kurum/kuruluşların bilgilendirilmesi) sürecine katkı vermek.

b) Ülke düzeyinde demokratik vatandaşlık bilincinin ve birlikte yaşama kültürünün güçlenmesine katkı verecek mekânsal ve kurumsal ihtiyaçlara göre kampüs arabulucularının yetiştirilebilmesi için, (yüz yüze, uzaktan eğitim ya da karma bir sistemle) HEGEM Vakfı ve işbirliği içinde bulunduğu üniversitelerle ortaklaşa yürütülen projelerin ve ilgili sertifika programlarının gerçekleştirilmesine destek olmak.

c) Ortak yürütülen projeler kapsamında "Kampüs Arabuluculuk Eğitimi" sertifika programını ya da "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Formatörlüğü Eğitimi" sertifika programlarını tamamlayanların akreditasyon ve veri tasnif/kayıt sistemlerinin oluşturulması için Vakıf ve katılımcı üniversiteler ya da diğer kuruluşlarla birlikte çalışmalar yapmak.

ç) HEGEM Vakfı ve işbirliği protokolü bulunan üniversitelerce ortaklaşa yürütülecek projeler bağlamında gerçekleştirilecek toplumda uzlaşma kültürünün güçlenmesi, anlaşmazlıkların dostane yollarla çözülmesi, yeni uyumsuzluk ve çatışmaların daha ortaya çıkmadan çözümü ile ilgili olarak yürütülecek projelere ve bağlı

etkinliklere (ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, konferans, panel, çalıştay vd.) mali yön dışında destek olmak.

d) Kampüs arabuluculuğunun gelişmesi, şiddet ve suçla mücadele bağlamında HEGEM Vakfı ve proje ortağı üniversitelerin bilim ekiplerince Adalet Bakanlığı bağlı kuruluşları ekseninde yapılacak bilimsel çalışmalara ve bu bağlamında ihtiyaç duyulacak istatistikî verilere erişime (imkânları ölçüsünde) destek verilmesi.

e) İş bu protokol kapsamında yürütülecek proje ve faaliyetler nedeniyle Bakanlığın mali veya sosyal herhangi bir yükümlülük altına girmeyeceği HEGEM Vakfı tarafından peşinen kabul ve taahhüt edilmiştir.

B- HEGEM Vakfı'nın Yükümlülükleri;

a) Bakanlık, HEGEM Vakfı ve katılımcı üniversitelerle ortaklaşa yürütülecek sertifika programları için altyapı, program ve bilim ekibi desteği sağlamak.

b) Protokolün amacı ve çalışma konuları kapsamında, Bakanlık tarafından yürütecek proje ve her tür faaliyete, 81 ilde olmak üzere Vakfın şubeleri, merkezleri, akademileri ve üye akademisyenleri ile alt yapı, planlama, yürütme, eğitim, bilimsel analiz ve raporlama yönünden destek olmak.

c) Tarafların ortak çalışma konuları kapsamında gerçekleştirecek projelere faaliyetlere plan, düzenleme, yürütme, denetleme yönlerinden destek olmak; ortak proje ve faaliyetlerin sonucu elde edilen bilimsel verilerin raporlanmasını, edit edilmesini ve yayına dönüşmesini sağlamak.

ç) Protokolün amaçları ve çalışma konuları kapsamında yürütülecek projelerde ve yapılacak işlerde sivil toplum kuruluşlarıyla, üniversitelerle, ilgili diğer özel ve resmi kurum ve kuruluşlarla işbirliğini güçlendirecek çalışmalar yapmak.

d) Protokolün amaçları ve çalışma konuları kapsamında kampüs arabulucuların yetiştirilmesi için, (yüz yüze, uzaktan ya da karma eğitim yöntemiyle) yürütülecek sertifika programlarının gerçekleşmesini sağlamak; bu bağlamda Vakıf ile işbirliği protokolü olan üniversitelerin ve ihtiyaç duyulması halinde diğer ilgili kurum ve kuruluşların desteğini/katılımını sağlamak.

e) Kampüs arabuluculuk eğitimleri sonucunda katılımcılara verilecek sertifikaların Bakanlık, Üniversite ve Vakıf eksenli düzenlenmesini ve katılımcılara ulaşımını sağlamak.

f) Kamu çalışanları ve öğrenciler için (şahsen edinilecek kitap ve materyaller hariç) ücretsiz seminer, konferans, çalıştay, sempozyum, kongre ve başarı belgesi verilecek sertifika programları düzenlemek; Bakanlık ve proje ortağı üniversitelerle yürütülecek "İnsan Hakları ve Kampüs Arabuluculuk Eğitimi" ve "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Formatörü Eğitimi" sertifika programları için katılımcılara, program eksenli ders kitabı ve diğer materyalleri temin etmek.

g) Protokol faaliyetleri ekseninde Bakanlık uzmanlarının da katılımıyla yeni projeler hazırlamak, Vakıf ve ortakları işbirliğinde yürütülen proje sonuçlarında, bilimsel rapor ve yayınlardan, planlanan projelerden Adalet Bakanlığı ilgili birimlerini yararlandırmak.

h) Protokolün amaçları ve çalışma konuları kapsamında gerçekleştirilecek proje faaliyetlerinin mali boyutu ile ilgili tüm sorumluluğu almak.

PROTOKOLÜN SÜRESİ

MADDE 6- Bu protokol imzalandığı tarihten başlamak üzere 5 yıl süre ile geçerlidir. Öngörülen süre bitiminde tarafların protokolün süresinin uzatılması yönünde anlaşmaları halinde protokol anlaşılan ya da değiştirilen hükümlerle birlikte aynı süre ile yenilenmiş sayılır.

PROTOKOLÜN FESHİ VE DEĞİŞİKLİK

MADDE 7-

- Taraflar biri, diğer tarafa yazılı bildirimde bulunmak suretiyle protokolün tek tarafı olarak feshini istemek hakkına sahiptir.
- Böyle bir fesih durumunda, protokol kapsamında olmak üzere önceden yazılı sözleşmeyle taahhüt altına alınan işler ve projeler kendi sözleşmeleri kapsamında değer bulacak ve fesihten etkilenmeyecektir.
- Taraflar, protokol süresi içinde, hizmetlerin daha iyi yürütülebilmesi amacıyla ihtiyaca göre protokolle değişiklik veya ek yapılmasını isteyebilirler.

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

MADDE 8-

- İş bu protokolün uygulanmasından doğacak uyuşmazlıklar, öncelikle arabuluculuk yoluyla çözülecektir. Arabuluculuk sürecinde görev alacak arabulucu ya da arabulucular, protokole göre tarafların ortak iradesi ile belirlenecektir. Uyuşmazlıkların dostane olarak çözülememesi ve yargıya intikali halinde ise, Ankara Merkez Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

TARAFLAR VE TEBLİGAT ADRESLERİ

MADDE 9-

- Adalet Bakanlığı - 06659 Kızılay/Ankara
- Şiddetle Mücadele Vakfı - 1358 Sokak No:4/21 Öveçler, Çankaya - ANKARA

protokolün tarafları olup, adresleri protokol süresince yasal tebligat adresi olarak kabul edilir. Taraflar adres değişikliğini 30 gün içerisinde bildirmek zorundadır.

YÜRÜTME

MADDE 10- İş bu protokol hükümlerini, Adalet Bakanı ile Şiddetle Mücadele Vakfı Genel Başkanı birlikte yürütür.

YÜRÜRLÜK

MADDE 11- İş bu Protokol, 10 madde ve 4 sayfadan ibaret olup, imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

0601 2022

TARAFLAR

Şiddetle Mücadele Vakfı adına

Adalet Bakanlığı adına

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN
Vakıf Mütevelli Heyeti Başkanı

Hakan ÖZTATAR
Hukuk İşleri Genel Müdürü

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ile
ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI
arasında işbirliği protokolü

NİSAN, 2021

AMAÇ

MADDE 1- Bu protokolün amacı; Atatürk Üniversitesi (protokol metninde Üniversite olarak anılacak) ile Şiddetle Mücadele Vakfı (HEGEM Vakfı olarak anılacak) arasında, bu kuruluşların belirlenmiş konu ve faaliyetlerindeki ortak nitelikler ekseninde işbirliği geliştirmenin dayanağı olacak belgeyi oluşturmaktır.

KONU

MADDE 2- Bu protokolün konusu; Atatürk Üniversitesi ile Şiddetle Mücadele Vakfı'nın ortaklaşa yapacakları, ya da yardımlaşacakları bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal eğitsel ve sportif faaliyetlere esas teşkil edecek işbirliğinin esaslarını belirlemektir.

KAPSAM

MADDE 3- Üniversite ile HEGEM Vakfı arasındaki işbirliği protokolünün kapsamı şöyledir:

a) **Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı** amaç ve ilkeleri doğrultusunda Üniversite ile HEGEM Vakfı ortaklığında aile, kadın, çocuk, genç ve risk altında bulunan gruplarla ilgili hizmet modelleri geliştirmek; bu bağlamda Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı başta olmak üzere bütün kurumlara ve çalışanlarına yönelik, **"insan hakları ve şiddetle sivil mücadele, sosyal arabuluculuk"** konularında ortak projeler yürütmek, sertifika programları açmak.

b) Üniversite ile HEGEM Vakfı'nın, belirlenmiş resmi amaçları ve örtüşen faaliyet konuları bağlamında ortaklaşa bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel, sportif faaliyet projeleri ortaya koymak; "önleyici rehberlik, koruyucu hukuk, onarıcı adalet ve sağlıklı yaşlanma" konularında etkin hizmet modelleri geliştirmek ve ulusal/uluslararası yaşam alanları kurmak.

c) "İnsan Hakları ve şiddetle sivil mücadele bilinci" ve birlikte yaşama kültürü daha güçlü bir toplum oluşmasına sahada katkı verecek, şiddetle sivil mücadele aktörleri olarak, "Sosyal Arabulucular", "Şiddetle Mücadele Förmatörleri" ve "İnsan Hakları Danışmanları" yetiştirilmesine yönelik hizmet yapıları oluşturmak; bu yapılar üzerinden ortak projeler geliştirmek ve yürütmek.

d) **TC Anayasası, On birinci Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı** amaç, hedefleri esas alınarak, **insan hakları bilincinin geliştirilmesi ve her tür şiddetin** (sporda, sağlıkta, eğitimde, ailede ve diğer sosyal alanlarda) **daha ortaya çıkmadan önlenmesi için**, ilgili Bakanlıklarla üçlü protokoller yapmak, ortak sosyal projeler geliştirmek ve yürütmek.

DAYANAK

MADDE 4- Bu Protokol; YÖK mevzuatı, Atatürk Üniversitesi Kuruluş Kanunu ve Şiddetle Mücadele Vakfı Resmî Senedi belgelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

TARAFLAR VE TEBLİGAT ADRESLERİ

MADDE 5-

a) **Atatürk Üniversitesi:** Üniversite Mahallesi 25170 Yakutiyeye/ERZURUM

b) **Şiddetle Mücadele Vakfı:** 1358. Sokak No:4/21 Öveçler-Çankaya / ANKARA,

Protokolün tarafları olup, adresleri protokol süresince yasal tebligat adresi olarak kabul edilir. Taraflar adres değişikliğini 30 gün içerisinde bildirmek zorundadır.

ABJ 2

YÜKÜMLÜLÜKLER

MADDE 6- Tarafların yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir.

Atatürk Üniversitesi'nin Yükümlülükleri:

- a) Protokol kapsamındaki projelerin gerçekleştirilmesinde etkin olduğu alan ve konularda ihtiyaç duyulan destekleri vermek; ortak hizmet alanlarının oluşturulması ve planlanan faaliyetlerin hayata geçirilebilmesi için işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- b) Protokolün amaç, konu ve kapsam kısmında ifade edilen hususlarda, Üniversite ve bağlı birimleriyle (fakülte, enstitü, uygulama/araştırma merkezleri vb) Şiddetle Mücadele Vakfı işbirliğine dayalı projeler geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı vermek; ortaklaşa yürütülecek her tür sertifika programlarıyla ilgili altyapı desteği vermek, sertifika başarı ve katılım belgelerinin düzenlenmesini sağlamak.
- c) Protokol konuları bağlamında yürütülen projelerden, Üniversite ve bağlı birimlerinin ulaştığı bilgi, doküman ve benzeri bulgulardan Vakfın yararlanmasına imkan vermek.
- d) HEGEM Vakfı'nın ilgili Bakanlıklarla yürüttüğü, ya da protokol taraflarınca ortaklaşa geliştirilecek ve yürütülecek olan projelerle ilgili gerekli bina, araç-gereç, personel, yazılım ve imkanlar nispetinde diğer ihtiyaç duyulacak destekleri sağlamak.

Vakfın Yükümlülükleri:

- a) Protokolün amacı ve çalışma konuları kapsamında, Üniversite ya da bağlı birimlerinin geliştireceği, yürüteceği projelerin Vakıf tarafından desteklenmesi ve ilgili faaliyetlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulacak işlerle sorumluluk üstlenilmesini sağlamak.
- b) Protokol kapsamında her iki kuruluşun ortaklaşa gerçekleştireceği sosyal projelerin ve diğer faaliyetlerin hazırlanmasının, yürütülmesinin denetimini sağlamak; çalışmalara Vakıf elemanlarının katılımını temin etmek, ortak bilimsel faaliyetlerle ilgili bilimsel raporların hazırlaması ve yayına dönüştürmesinde sorumluluk üstlenmek.
- c) Her iki kuruluşun amaçları ve çalışma konuları doğrultusunda ortaklaşa yapılacak işlerde STK'lar, üniversiteler ve Bakanlıklarla işbirliğini güçlendirecek çalışmalar yapmak.
- d) Şiddetle Mücadele Vakfı tarafından Bakanlıklarla, -diğer kurum ve kuruluşlarla- yürütülmekte olan ve yürütülecek projelerden Üniversite ya da ilgili birimlerini haberdar etmek ve projelere katılımlarına zemin hazırlamak.
- e) Vakfın, "şiddet araştırmaları", "şiddetle sivil mücadele" ve diğer bilimsel çalışmalarıyla ilgili elde ettiği verilerden, bilimsel raporlar ve kitaplarından Üniversite ve bağlı birimleri, öğretim elemanları ve öğrencilerinin yararlanmasını sağlamak.
- f) Geliştirilecek ve yürütülecek projelerin, başta Türkiye Devletleri olmak üzere uluslararası alanda bilinirliğini ve üçüncü ülkelerin katılımlarını sağlamak; protokol amaç ve kapsamı ekseninde yürütülecek projelerin, ortaklaşa kurulacak hizmet alanlarının, merkezlerinin mali sorumluluğunu üstlenmek.

PROTOKOLÜN SÜRESİ

MADDE 7- Bu protokol imzalandığı tarihten başlamak üzere 10 yıl süre ile geçerlidir. Öngörülen süre bitiminde tarafların aksi yönde irade ortaya koymamaları halinde, protokol tüm hükümleriyle on yıllık bir dönem için yenilenmiş sayılır.

ABY N 3

PROTOKOLÜN FESHİ VE DEĞİŞİKLİK

MADDE 8-

a) Taraflardan birinin en az altı ay öncesinden diğer tarafa gerekçelerini de içerecek şekilde yazılı olarak bildirmesi suretiyle ya da yazılı mutabakat sağlanması durumunda protokol sona erer. Böyle bir fesih durumunda, protokol kapsamında olmak üzere önceden yazılı sözleşmeyle taahhüt altına alınan işler ve projeler kendi sözleşmeleri kapsamında değer bulacak ve fesihden etkilenmeyecektir.

b) Taraflar, protokol süresi içinde, hizmetlerin daha iyi yürütülebilmesi amacıyla ihtiyaca göre protokolda değişiklik veya ek yapılmasını isteyebilirler.

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

MADDE 9-

a) Bu protokolün uygulanmasından doğacak uyuşmazlıklar, Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü ve Şiddetle Mücadele Vakfı yönetimleri tarafından belirlenecek ikişer kişiden oluşturulacak bir komisyonca çözülür. Komisyon tarafından sorunun ya da uyuşmazlıkların çözümlenememesi halinde Üniversite Hukuk Bürosunun ya da bir resmi arabulucunun hakemliğine başvurulur.

b) Protokolün uygulanmasından kaynaklanan ve Üniversitenin Hukuk Bürosu ya da resmi arabulucunun hakemliği ile çözümlenemeyen uyuşmazlıkların yargıya intikali halinde ise, Erzurum İli Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

DİĞER HÜKÜMLER

MADDE 10- Bu protokolda yer almayan konular, yürürlükteki kanunlar ve ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.

YÜRÜTME

MADDE 11- Bu Protokol hükümlerini Atatürk Üniversitesi Rektörü ile Şiddetle Mücadele Vakfı Genel Başkanı birlikte yürütür.

YÜRÜRLÜK

MADDE 12- İş bu Protokol, 12 madde ve 4 sayfadan ibaret olup, imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

TARAFLAR:

08 04 2021

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI

ADINA

Adem SOLAK

Genel Başkan

08 04 2021

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

ADINA

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI

Rektör

YÖNETMELİK

Atatürk Üniversitesinden:

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ŞİDDETLE MÜCADELE
BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRME UYGULAMA VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ YÖNETMELİĞİ**

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar****Amaç**

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Atatürk Üniversitesi İnsan Hakları ve Şiddetle Mücadele Bilincini Güçlendirme Uygulama ve Araştırma Merkezinin amaçlarına, faaliyet alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevlerine ve çalışma şekline ilişkin esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Atatürk Üniversitesi İnsan Hakları ve Şiddetle Mücadele Bilincini Güçlendirme Uygulama ve Araştırma Merkezinin amaçlarına, faaliyet alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevlerine ve çalışma şekline ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi ile 14 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Danışma Kurulu: Merkezin Danışma Kurulunu,
 - Merkez: Atatürk Üniversitesi İnsan Hakları ve Şiddetle Mücadele Bilincini Güçlendirme Uygulama ve Araştırma Merkezini,
 - Müdür: Merkezin Müdürünü,
 - Rektör: Atatürk Üniversitesi Rektörünü,
 - Üniversite: Atatürk Üniversitesini,
 - Yönetim Kurulu: Merkezin Yönetim Kurulunu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM**Merkezin Amaçları ve Faaliyet Alanları****Merkezin amaçları**

MADDE 5 – (1) Merkezin amaçları şunlardır:

- Bilimsel, eğitimsel, sosyal ve kültürel faaliyetler yoluyla kişilerde insan hakları ve şiddetle sivil mücadele bilincini güçlendirmek; yüksek güven kültürüne sahip bir toplum oluşmasına katkıda bulunmak.
- Ulusal ve uluslararası düzeyde toplumsal gruplar, şirketler, kurumlar, kuruluşlar ve kişiler arasında yaşanan anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü için çalışmalar yapmak; toplumda yüksek güven kültürünün oluşabilmesi için sosyal arabulucu, insan hakları danışmanı ve şiddetle sivil mücadele formatörü yetiştirmek üzere ulusal ve uluslararası düzeyde sertifika programları düzenlemek; ilgili kurumlarla işbirliği içinde olmak.
- Kurum ve kuruluşlarda müzakere kültürü, anlaşmazlıkların dönüştürülmesi, barış eğitimi ve pozitif sosyal tutum konularında eğitim/sertifika programlarını hazırlamak ve uygulamak.
- Kültürler arası, gruplar arası ve kişiler arası anlaşmazlıklara yönelik çözüm teorilerinin geliştirilmesi, şiddet öğelerinin azaltılması ve barış kültürünün yaygınlaşması için ihtiyaç duyulan etkin çözüm/uygulama modellerini araştırmak, geliştirmek.
- Giderek artan aile içi ve akrabalar arası şiddeti, töre cinayetlerini, ayrımcılığı, sosyal dışlamayı azaltıcı ve önleyici yönde araştırmalar yapmak, projeler üretmek ve yürütmek.
- Göçle ülkemize gelenlerin sosyal uyumunda, vatandaş-devlet ilişkilerinde güven artırıcı faaliyetlerde bulunmak, sosyal grupların uyumu açısından bütüncüleştirici sosyal projeler geliştirmek ve uygulamak.
- İnsan hakları ve şiddetle mücadele konularında, Üniversite ile ilgili tüzel kişiler arasında imzalanan iş birliği protokollerini kapsamında faaliyetlerde bulunmak.

Merkezin faaliyet alanları

MADDE 6 – (1) Merkezin faaliyet alanları şunlardır:

- Ulusal ve uluslararası düzeyde insan hakları, anlaşmazlık çözümü, sosyal arabuluculuk, müzakere becerisi, barış çalışmaları, iletişim becerileri ve benzeri konularda bilimsel araştırmalar yapmak, projeler üretmek/yürütmek; ulusal ve uluslararası kuruluşlara, gerçek ve tüzel kişilere; hizmet içi eğitim kursları, çalıştaylar, seminerler, sertifika

programları düzenlemek, toplumdaki her kesimi, doğrudan ya da uzaktan eğitim yoluyla bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, bu amaçla kurulmuş benzeri merkezlerle iş birliği yapmak.

b) Merkezin amacı doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşlarına, insan hakları ve sosyal riskler konulu bilimsel araştırmalar yapmak; projeler hazırlamak, uygulamak ya da yürütülmekte olan projelere katılmak.

c) Üniversitelerin daha güvenli alanlar olması amacıyla, etkin bir öğrenci danışmanlığı sistemi geliştirilebilmesi ve uygulanabilmesi için üniversitelere, örgün, yaygın eğitim-öğretim kurumlarına destek vermek, hizmet modelleri ve projeler üretmek.

ç) Merkezin amaçları doğrultusunda, ilgili literatüre ve saha çalışmalarına dayalı yayın etkinliğinde bulunmak, bilimsel raporlar hazırlamak, çalışma konuları kapsamında danışmanlık hizmetleri vermek.

d) Merkezin çalışma alanlarıyla ilgili konularda ulusal ve uluslararası düzeydeki sorunlara çözüm üretmek için gerekli faaliyetleri planlamak, düzenlemek ve yürütmek.

e) Yürütülmekte olan projelerin özelliğine göre, Üniversite dışından ulusal ve uluslararası düzeyde bilim insanı ve uzmanların hizmetlerinden yararlanmak.

f) Merkezin amaçları doğrultusunda diğer çalışmaları yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezin Yönetim Organları ve Görevleri

Merkezin yönetim organları

MADDE 7 – (1) Merkezin yönetim organları şunlardır:

- Müdür,
- Yönetim Kurulu,
- Danışma Kurulu.

Müdür ve görevleri

MADDE 8 – (1) Müdür, Rektör tarafından Merkezin faaliyet alanı ile ilgili konularında uzmanlığı bulunan Üniversite öğretim elemanları arasından üç yıl süre için görevlendirilir. Görev süresi sona eren Müdür yeniden görevlendirilebilir.

(2) Müdür, çalışmalarında kendisine yardımcı olmak üzere öncelikli olarak insan hakları, anlaşmazlık çözümü veya arabuluculuk alanlarının birinden uzmanlığı bulunan Üniversite öğretim elemanları arasından veya istekleri halinde Üniversite dışından en fazla iki kişiyi müdür yardımcısı olarak görevlendirilmek üzere Rektörün onayına sunar. Müdür, görevi başında bulunmadığı zamanlarda yardımcılarının birini vekil olarak bırakır. Göreve vekaletin altı aydan uzun sürmesi durumunda yeni bir Müdür görevlendirilir. Müdürün görevi sona erdiğinde yardımcılarının da görevi kendiliğinden sona erer.

(3) Müdürün görevleri şunlardır:

- Merkezi temsil etmek, Merkezin çalışmalarının düzenli olarak yürütülmesini sağlamak.
- Uygulanan programlara ve faaliyetlere ilişkin koordinasyonu sağlamak.
- Merkezin yıllık faaliyet raporunu, bir sonraki yıla ait çalışma programını düzenlemek ve Yönetim Kurulunun görüşünü aldıktan sonra Rektörün onayına sunmak.
- Yönetim Kurulunu ve Danışma Kurulunu toplantıya çağırmak, bu toplantıların gündemini belirlemek ve toplantılara başkanlık etmek.
- Oluşturulan çalışma gruplarının faaliyetleri, plan, program ve projeleriyle ilgili olarak Yönetim Kurulunu bilgilendirmek.
- Eğitim, kurs, çalıştay, kongre, sertifika programı, sempozyum, seminer ve benzeri program ve projelerin düzenlenmesini, yürütülmesini, yönlendirilmesini ve denetimini sağlamak.
- Merkezin personel ihtiyacını tespit etmek ve görevlendirilmesiyle ilgili teklifleri Rektöre sunmak.

Yönetim Kurulu ve görevleri

MADDE 9 – (1) Yönetim Kurulu; Müdür, müdür yardımcıları ile Müdürün önerisi üzerine Merkezin faaliyet alanı ile ilgili konularda çalışmaları bulunan Üniversite öğretim elemanları arasından Rektör tarafından üç yıl süre için görevlendirilen dört üye dahil olmak üzere en fazla yedi üyeden oluşur. Görev süresi sona eren üyeler yeniden görevlendirilebilir. Herhangi bir nedenle görevi sona eren üyenin yerine kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle yeni bir üye görevlendirilir.

(2) Yönetim Kurulu, Müdürün çağrısı üzerine yılda en az iki defa veya bunun dışında gerekli hallerde salt çoğunluk ile toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde Müdürün kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(3) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

- Merkezin faaliyetleriyle ilgili eğitim programlarının hazırlanması ve planlanması, katılım koşullarının belirlenmesi, eğitim verecek birimlerle gerekli koordinasyonun sağlanması konularında kararlar almak.
- Merkezin yıllık faaliyet raporunu ve çalışma programını değerlendirerek karara bağlamak.
- Sertifika programlarının sonunda başarı/katılım belgesi ve benzeri belgeleri düzenleyerek vermek.

Danışma Kurulu ve görevleri

MADDE 10 – (1) Danışma Kurulu, Merkezin faaliyet alanlarında çalışmalarda bulunan Üniversite öğretim elemanları ile istekleri halinde ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluş temsilcileri arasından Rektör tarafından üç yıl süre için görevlendirilen en fazla dokuz üyeden oluşur. Görev süresi sona eren üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(2) Danışma Kurulu, Müdürün çağırısı üzerine yılda en az bir kez veya bunun dışında gerekli hallerde salt çoğunlukla toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır.

(3) Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Merkezin faaliyetleri ile ilgili değerlendirmeler yapmak ve önerilerde bulunmak.
- b) Faaliyetler konusunda Yönetim Kuruluna danışmanlık yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Merkez çalışma grupları

MADDE 11 – (1) Merkezin çalışma konularıyla ilgili faaliyetlerin verimliliğini ve etkinliğini artırmak üzere sürekli veya geçici çalışma grupları oluşturulabilir.

(2) Çalışma grupları, Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulunun onayıyla kurulur. Çalışma grupları, Yönetim Kurulu kararı ile görevlendirilen bir grup başkanı sorumluluğunda iş görür ve Merkez yönetimince verilen işleri yürütür; yapılan çalışmalarla ilgili olarak Müdüre raporlar hazırlar, önerilerde bulunur. Çalışma gruplarında yer alan kişiler Yönetim Kurulunca öngörülen süreler için görevlendirilir. Müdür, çalışma gruplarının faaliyetlerini izler ve denetler. Görev süresi dolan kişiler Yönetim Kurulu tarafından yeniden görevlendirilebilir.

Personel ihtiyacı

MADDE 12 – (1) Merkezin akademik, teknik ve idari personel ihtiyacı, 2547 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca Rektör tarafından görevlendirilecek personel tarafından karşılanır.

Harcama yetkilisi

MADDE 13 – (1) Merkezin harcama yetkilisi Rektördür. Rektör bu yetkisini Müdüre devredebilir.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 15 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Atatürk Üniversitesi Rektörü yürütür.